

Anna Reinders

Als je uitgenodigd wordt om een tentoonstelling te openen dan verwacht men van je dat je wel iets bijzondere te melden hebt. Iets dat iets toevoegt aan het bijzondere dat er al te zien is. Dat is lang niet altijd eenvoudig, zeker niet in situaties als die van vandaag wanneer je geconfronteerd wordt met het oeuvre van twintig jaar van 66n en dezelfde kunstenaar, Anna Reinders.

Ik ga toch een poging doen, al was het alleen maar om u een handreiking te doen bij het kijken naar wat hier ge6xposeerd wordt.

Als ik uitgepraat ben dan weet u in ieder geval wat een **intuïtief oergevoel**, het **oudste** beroep van de wereld en **stratenmakerknieën** met elkaar te maken hebben.



Dertig duizend jaar geleden werd er al getekend. Dat was de tijd waarin de mens nog rondtrok als jager en verzamelaar; een mens die nog niet kon lezen en schrijven; de tijd waarin het recht van de sterkste gold, er waren geen verkiezingen, geen vakbonden, geen verkeersregels, geen verschil tussen professionele en amateurkunst; het woord subsidies bestond nog niet.

Men leefde vrij en onbevangen; van dag tot dag. Onderlinge contacten ontstonden door het gezamenlijke belang in het vinden van voedsel en de intuïtieve wens tot voortplanting. Van 'liefde' hadden ze nog nooit gehoord laat staan van 'betaalde liefde'.

Wat wij onder het 'oudste beroep van de wereld' verstaan is clan ook van veel latere datum. Dat ontstaat pas als de jager/verzamelaar zich settelt en agrariër wordt. Als het van belang wordt te weten wie er tot de nazaten moet worden gerekend, na het overlijden van een boer. Dan pas ontstaat de monogamie en parallel daaraan wat wij nu 'het oudste beroep van de wereld' noemen.

Nee, het echte oudste beroep, van de wereld gaat veel verder terug. Dat gaat over de mens die zijn gevoelens op primitieve wijze uitdrukt door in rotswanden te krassen of stenen te bewerken. Met behulp van eenvoudige werktuigen en het gebruik van natuurlijke kleurstoffen.

In mijn vakgebied van de kunst wordt onder het **oudste beroep van de wereld** dat van de tekenaar verstaan. Jagen en verzamelen van voedsel behoren tot de eerste levensbehoeften. Elk levend wezen had daarin een eigen opdracht. Maar het maken van tekeningen, of in meer algemene zin het uitvoeren van rituele handelingen, was voorbehouden aan enkelingen die beschikten over bijzondere talenten. We zouden kunnen zeggen dat 66n van de eerste vormen van arbeidsdeling terug te vinden is in de ontwikkeling van het beroep van de sjamaan of de variant die daaraan verwant is die van beeldend kunstenaar.

Die allereerste tekeningen en de rituelen daaromheen werden gemaakt om kennis te bewaren of door te geven, om gebeurtenissen te sturen, een succesvolle jacht te bewerkstelligen, om regen of te dwingen of om bovenmenselijke krachten te bezweren. Tekeningen die betrekking hebben op belangrijke collectieve levensvraagstukken, ingegeven door oerimpulsen als middel om te overleven. In een later stadium, als de samenlevingsvormen complexer zijn geworden, verzelfstandigt de betekenis van deze rituelen geleidelijk aan om uiteindelijk te Evolueren tot puur vermaak voor een breed publiek. Vormen van hedendaags theater, da's en beeldende kunst zijn terug te voeren naar

die eerste getuigenissen van menselijke expressie, naar die eerste uitingen van wat wij later cultuur zijn gaan noemen.

Wie goed kijkt naar het werk van Anna Reinders herkent de verbinding met die oorsprong. De ontwikkeling in haar oeuvre last zich beschrijven als een weg terug in de tijd om de essentie van het tekenen opnieuw aan te raken. Een Lange weg met veel kronkels, zijwegen en rondjes om de kerk. In haar werk gaat het da niet meer om collectieve levensvragen maar om individuele vraagstukken, veelal met een universeel karakter.

In het begin maakt ze vooral grafiek. Ze kiest voor de meest natuurlijke variant en tekent het liefst met touche op stee. De mensfiguren uit die eerste beginperiode zijn vaak gereduceerd tot archetypische vormen slechts voorzien van een enkel detail. Ogen oren en andere ledematen ontbreken vaak. De lichamen en hoofden zijn vaak zwaar van opzet, de contouren zijn stevig aangezet en hebben de functie om volumes te begrenzen. Wat opvalt is dat die figuren vaak ook nog omgeven zijn door een kader, alsof ze afgesneden zijn van hun omgeving, alsof ze Leven in een andere, hermetisch gesloten wereld. De kleuren zijn soms somber maar spelen een belangrijke rol in het totaal van de compositie.

Het is duidelijk dat deze werken iets mee willen delen, ze hebben een verhalend karakter al wordt de betekenis die Anna erin heeft gelegd niet altijd meteen afleesbaar. Dat hoeft ook niet. Als kijker kun je je eigen associaties maken met wat er is afgebeeld.

Anna vindt al snel in het tekenen haar eigen manier van communiceren met de omgeving. "met mijn tekeningen wil ik raken in de vorm van herkenning, troost, breekbaarheid en vrijheid" schrijft ze openhartig in haar uitnodiging.

In de loop van de tijd neemt die communicatie verschillende vormen aan. Zo tekent zij aan de keukentafel op klein formaat een alles verwoestende ziekte, definitief van zich af. Tekeningen als dagboekfragmenten, soms voorzien van teksten, helder, eenduidig, direct en zonder voorbehoud. Ze tonen onverbloemd waar het om gaat en getuigen van een strijd om wie het sterkste is. Anna wins die strijd.

Ook reageert ze in experimentele sessies op mensen en hun verhalen door direct notities te maken op grond van wat ze hoort. Pogingen om een directe vertaling te geven van de uitingen van een ander en haar eigen beleving daarvan. Zonder tussenkomst van de geest, van het denken over wat ze aan het doen is. Als een snort medium dat van buitenaf aangestuurd wordt, tekent ze als het ware, direct en impulsief, op het ritme van haar hart. Om de weg tussen wat haar ogen zien en wat haar handen doen, zo kort mogelijk te maken w~*t ze altijd op de grond, kruipend rond haar model. Deze acrobatische toeren zijn nodig om het oergevoel boven te laten komen en het verstand uit te schakelen. Niet denken maar doen. De reflectie komt later wel en wat de kwaliteitstoets niet kan weerstaan wordt 66n keer per jaar ritueel verbrand.

Het resultaat van deze werkwijze is een immense hoeveelheid prachtige tekeningen en een paar beurse stratenmakerknieën.

De laatste tien jaar tekent ze vooral mensen die dansen of zich anderszins vrij bewegen. De tekeningen worden Losser, vrijer en luchtiger. De lijnen vormen geen begrenzing meer van menselijke volumes maar suggereren lijf- en ledematen. Lichamen in allerlei variaties, Houdingen en bewegingen. De lijnen variëren in dikte en volgen de spanning in de huid. Vaak rake ze elkaar niet eens en toch ervaren we het geheel als een energiek lichaam. Je ziet dat Anna zekerder van zichzelf is geworden, brutaler en steeds dichter bij zichzelf en daardoor ook bij die ander komt. Dat uit zich onder andere in een virtuoze en vrijgevochten tekenstijl. De mensfiguren krijgen een opener karakter, zelfs gezichten, met

ogen en oren Soms gaan ze in gesprek met elkaar, vaak zijn ze niet alleen maar als koppel of als groep afgebeeld. De verbeelding neemt allerlei vormen aan. Kleur is geen bepalende factor meer maar heeft een ondergeschikte, ondersteunende functie gekregen. Ze heeft dan een heel eigen en herkenbare, schilderachtige manier van tekenen ontwikkeld.

Bij de keuze van de dansstukken gaat ze heel secuur te werk. Ze kiest uitdrukkelijk voor modern dansuitingen, het meer expressionistische dansidroom. Dansvormen die geen letterlijk verhaal willen uitbeelden zoals in veel klassieke balletten maar dansvormen met een meer abstraherend karakter die een veelheid aan gedifferentieerde gevoelens en stemmingen kunnen uitbeelden.

Dat daar haar voorkeur ligt is geen toeval want ook Anna zoekt in haar werk als kunstenaar, binnen de kaders van de tekenkunst, naar zo min mogelijk regelgeving; naar een optimale vrijheid, zonder dat dat tot ongebreidelde chaos leidt. Zij probeert in feite dat optimale gevoel van vrij zijn terug te vinden in dat ene contactmoment waarin haar eigen handelen met dat van de ander samenvloeit en zijn neerslag vindt in de tekening.

Dames en heren,

Anna Reinders heeft in de afgelopen twintig jaar alle mogelijkheden die de tekenkunst kent uitgebuit en letterlijk naar haar hand gezet.

Haar werk heeft een enorme ontwikkeling doorgemaakt die parallel loopt aan hoe zij zelf het leven ervaren heeft. Een beginperiode onzeker en aftastend, tussenperiodes die de persoonlijke geschiedenis van een zoekende maar intens levende vrouw beschrijven en een tijdvak waarin alles op zijn plaats lijkt te vallen. Hoe het ook zij al het werk dat hier hangt is het werk van een winnaar, van iemand die in alle opzichten het leven meer dan de moeite waard vindt. Die levenslust en werklust sprankelt er van alle kanten af

Dat is allemaal niet vanzelf gegaan.

De ontwikkelingen in haar oeuvre volgen onvoorspelbare cyclische processen. Soms keert ze na jaren terug naar artistieke momenten en inhoudelijke thema's die ze al eerder doorleefde. Onlangs nog hervond zij haar grote voorliefde voor het tekenen met touche op steen; de tegelportretten zijn daar de tastbare voorbeelden van. Met dit werk keert ze terug naar waar zij 20 jaar geleden begon en sterker nog waar de tekenkunst ooit 3 0. 000 jaar eerder zijn oorsprong vond.

Anna Reinders houdt, onder haar eigen voorwaarden, het oudste beroep van de wereld in stand en het ziet er voorlopig niet naar uit dat daar een eind aan komt. Anna verwondert zich nog dagelijks over zichzelf en over haar omgeving.

Ik ben dan ook heel erg benieuwd naar wat we hier over twintig jaar te zien krijgen. Ik hoop dat ik dan nog kan praten. Dan zal ik het opnieuw hebben over hoe het toegeven aan een intuïtief oergevoel, in het oudste beroep van de wereld, kan Leiden tot schoonheid en troost en stratenmakerknieën.

Jos Wilbrink

26 november 2006 Copyright @ 2006 Jos Wilbrink